Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 16 stycznia 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Dyrektywa (UE) 2016/343 – Prawo do obecności na rozprawie – Artykuł 8 ust. 2 – Postępowanie prowadzące do wydania zaocznego wyroku skazującego lub uniewinniającego – Warunki – Artykuł 8 ust. 4 – Obowiązek poinformowania osoby skazanej zaocznie o dostępnych środkach prawnych – Artykuł 9 – Prawo do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego, który umożliwia ponowne rozpoznanie sprawy co do jej istoty i może doprowadzić do uchylenia pierwotnego orzeczenia – Artykuł 10 ust. 1 – Prawo do skutecznego środka prawnego – Uregulowania krajowe uzależniające uznanie prawa do wznowienia postępowania od złożenia wniosku o wznowienie postępowania karnego do organu sądowego, przed którym osoba skazana zaocznie ma się stawić

W sprawie C-400/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sofiyski gradski sad (sąd dla miasta Sofii, Bułgaria) postanowieniem z dnia 29 czerwca 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 czerwca 2023 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

VB,

przy udziale:

Sofiyska gradska prokuratura,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: C. Lycourgos (sprawozdawca), prezes trzeciej izby, pełniący obowiązki prezesa czwartej izby, S. Rodin i O. Spineanu-Matei, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Richard de la Tour,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Komisji Europejskiej – M. Wasmeier i I. Zaloguin, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: bułgarski.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 lipca 2024 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 8 ust. 4, art. 9 i art. 10 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz.U. 2016, L 65, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowań karnych wszczętych przeciwko VB w przedmiocie czynów mogących stanowić przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2016/343

3 Motywy 9, 10, 12, 33, 39, 44, 47 i 48 dyrektywy 2016/343 stanowią:

„(9) Celem niniejszej dyrektywy jest wzmocnienie prawa do rzetelnego procesu sądowego w postępowaniu karnym przez ustanowienie wspólnych norm minimalnych dotyczących niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie.

(10) Dzięki ustanowieniu wspólnych norm minimalnych dotyczących ochrony praw procesowych podejrzanych i oskarżonych niniejsza dyrektywa zmierza do zwiększenia wzajemnego zaufania państw członkowskich do ich systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych […].

[…]

(12) Niniejsza dyrektywa powinna mieć zastosowanie do osób fizycznych będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym. Powinna ona mieć zastosowanie od chwili, gdy dana osoba staje się podejrzana lub zostaje oskarżona o popełnienie czynu zabronionego lub domniemanego czynu zabronionego, a zatem nawet zanim osoba taka zostanie poinformowana, w drodze oficjalnego powiadomienia lub w inny sposób, przez właściwe organy państwa członkowskiego o tym, że jest podejrzanym lub oskarżonym. Niniejsza dyrektywa powinna mieć zastosowanie na wszystkich etapach postępowania karnego aż do uprawomocnienia się orzeczenia w przedmiocie ostatecznego rozstrzygnięcia, czy podejrzany lub oskarżony popełnił czyn zabroniony. Przewidziane prawem skargi i środki prawne, które są dostępne jedynie wówczas, gdy takie orzeczenie stało się prawomocne, w tym skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, nie powinny być objęte zakresem niniejszej dyrektywy.

[…]

(33) Prawo do rzetelnego procesu sądowego stanowi jedną z podstawowych zasad społeczeństwa demokratycznego. Prawo podejrzanych i oskarżonych do obecności na rozprawie wywodzi się z tego prawa i powinno być zapewnione w całej Unii [Europejskiej].

[…]

(39) Jeżeli w państwach członkowskich dopuszcza się możliwość odbywania rozpraw pod nieobecność podejrzanych lub oskarżonych, ale warunki do wydania orzeczenia pod nieobecność konkretnego podejrzanego lub oskarżonego na rozprawie nie zostały spełnione, ponieważ miejsca jego pobytu nie dało się ustalić mimo starań poczynionych w rozsądnym zakresie, na przykład gdy dana osoba zbiegła lub się ukrywa, powinna jednak istnieć możliwość wydania orzeczenia pod nieobecność podejrzanego lub oskarżonego oraz wykonania takiego orzeczenia. W takim przypadku państwa członkowskie powinny zapewnić, aby z chwilą powiadomienia podejrzanego lub oskarżonego o orzeczeniu, w szczególności z chwilą jego zatrzymania, powiadomiono go także o możliwości zaskarżenia orzeczenia i o prawie do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego. Taka informacja powinna być podana na piśmie. Informację tę można także przekazać ustnie, pod warunkiem że fakt jej przekazania zostanie odnotowany zgodnie z procedurą utrwalania czynności procesowych na mocy prawa krajowego.

[…]

(44) Zasada skuteczności prawa unijnego zobowiązuje państwa członkowskie do wprowadzenia odpowiednich i skutecznych środków naprawczych na wypadek naruszenia prawa przyznanego jednostkom w prawie unijnym. Skuteczny środek naprawczy dostępny na wypadek naruszenia któregokolwiek z praw określonych w niniejszej dyrektywie powinien, w miarę możliwości, wywierać skutek polegający na postawieniu podejrzanych lub oskarżonych w takiej samej sytuacji, w jakiej znaleźliby się, gdyby dane naruszenie nie wystąpiło, w celu ochrony prawa do rzetelnego procesu sądowego i prawa do obrony.

[…]

(47) Niniejsza dyrektywa potwierdza prawa podstawowe i zasady uznane w Karcie [praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej »Kartą«)] i [europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej »EKPC«)], w tym […] prawo do skutecznego środka prawnego i do bezstronnego sądu […]. Należy uwzględniać w szczególności art. 6 [TUE], zgodnie z którym Unia uznaje prawa, wolności i zasady ustanowione w [Karcie] oraz zgodnie z którym prawa podstawowe, zagwarantowane w EKPC oraz wynikające z tradycji konstytucyjnych wspólnych państwom członkowskim, winny stanowić zasady ogólne prawa Unii.

(48) Ponieważ w niniejszej dyrektywie ustanawia się normy minimalne, państwa członkowskie powinny mieć możliwość rozszerzenia zakresu praw określonych w niniejszej dyrektywie w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony. Poziom ochrony zapewnianej przez państwa członkowskie nigdy nie powinien być niższy niż poziom wynikający z norm określonych w [Karcie] lub EKPC, zgodnie z ich wykładnią dokonaną przez Trybunał […] i Europejski Trybunał Praw Człowieka”.

4 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Przedmiot”, stanowi:

„W niniejszej dyrektywie ustanawia się wspólne normy minimalne dotyczące:

a) niektórych aspektów domniemania niewinności w postępowaniu karnym;

b) prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym”.

5 Zgodnie z art. 2 wspomnianej dyrektywy, zatytułowanym „Zakres”:

„Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do osób fizycznych będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym. Ma zastosowanie na wszystkich etapach postępowania karnego, od chwili, gdy dana osoba staje się podejrzana lub zostaje oskarżona o popełnienie czynu zabronionego lub domniemanego czynu zabronionego, aż do uprawomocnienia się orzeczenia w przedmiocie ostatecznego rozstrzygnięcia, czy osoba ta popełniła dany czyn zabroniony”.

6 Artykuł 8 tej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do obecności na rozprawie”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają podejrzanym lub oskarżonym prawo do obecności na rozprawie.

2. Państwa członkowskie mogą postanowić, że rozprawa, której wynikiem może być orzeczenie w przedmiocie winy lub niewinności podejrzanego lub oskarżonego, może odbyć się pod jego nieobecność, pod warunkiem że:

a) podejrzanego lub oskarżonego powiadomiono we właściwym czasie o rozprawie i o konsekwencjach niestawiennictwa; lub

b) podejrzany lub oskarżony, którego powiadomiono o rozprawie, jest reprezentowany przez umocowanego obrońcę, wybranego przez tego podejrzanego lub oskarżonego lub wyznaczonego z urzędu.

3. Orzeczenie wydane zgodnie z ust. 2 można wykonać wobec danego podejrzanego lub oskarżonego.

4. Jeżeli w państwach członkowskich dopuszcza się możliwość odbywania rozpraw pod nieobecność podejrzanych lub oskarżonych, lecz nie ma możliwości spełnienia warunków określonych w ust. 2 niniejszego artykułu, ponieważ nie da się ustalić miejsca pobytu podejrzanego lub oskarżonego mimo podjęcia starań w rozsądnym zakresie, państwa członkowskie mogą postanowić, że orzeczenie może jednak zostać wydane i wykonane. W takim przypadku państwa członkowskie zapewniają, aby z chwilą powiadomienia podejrzanego lub oskarżonego o orzeczeniu, w szczególności z chwilą jego zatrzymania, powiadomiono go także o możliwości zaskarżenia orzeczenia i o prawie do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego, zgodnie z art. 9.

[…]”.

7 Artykuł 9 dyrektywy 2016/343, zatytułowany „Prawo do wznowienia postępowania”, ma następujące brzmienie:

„Państwa członkowskie zapewniają, aby w sytuacji gdy podejrzani lub oskarżeni nie byli obecni na swojej rozprawie, a warunki określone w art. 8 ust. 2 nie zostały spełnione, osoby te miały prawo do wznowienia postępowania lub innego środka prawnego, który umożliwia ponowne rozpoznanie sprawy co do jej istoty, w tym ocenę nowych dowodów, i który może prowadzić do uchylenia pierwotnego orzeczenia. W związku z tym państwa członkowskie zapewniają takim podejrzanym i oskarżonym prawo do obecności i skutecznego udziału, zgodnie z procedurami określonymi w prawie krajowym, oraz do korzystania z prawa do obrony”.

8 Artykuł 10 tej dyrektywy, zatytułowany „Środki naprawcze”, w ust. 1 stanowi:

„Państwa członkowskie zapewniają podejrzanym i oskarżonym skuteczny środek naprawczy na wypadek naruszenia praw przysługujących im na mocy niniejszej dyrektywy”.

Decyzja ramowa 2002/584

9 Artykuł 4a decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową 2002/584”) stanowi:

„1. Organ sądowy wykonujący może także odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego z myślą o wykonaniu kary pozbawienia wolności lub zastosowaniu środka zabezpieczającego, jeżeli dana osoba nie stawiła się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, chyba że w europejskim nakazie aresztowania stwierdza się, że dana osoba, zgodnie z dalszymi wymogami proceduralnymi określonymi w prawie krajowym wydającego państwa członkowskiego:

[…]

d) orzeczenie nie zostało jej doręczone osobiście, ale:
   (i) zostanie jej bezzwłocznie doręczone osobiście po jej przekazaniu oraz zostanie wyraźnie pouczona o prawie do ponownego rozpoznania sprawy lub do złożenia odwołania, w których to procedurach dana osoba ma prawo uczestniczyć i które pozwalają na ponowne rozpoznanie sprawy pod względem merytorycznym i z uwzględnieniem nowych dowodów oraz które mogą prowadzić do uchylenia lub zmiany pierwotnego orzeczenia;

   oraz
   (ii) zostanie poinformowana o terminie, w którym musi wystąpić o takie ponowne rozpoznanie sprawy lub złożyć odwołanie, jak wspomniano w odnośnym europejskim nakazie aresztowania.

[…]

3. Jeżeli dana osoba zostaje wydana na warunkach określonych w ust. 1 lit. d) i jeżeli wystąpiła ona o ponowne rozpoznanie sprawy lub złożyła odwołanie, to do czasu zakończenia tych postępowań zasadność zatrzymania tej osoby w oczekiwaniu na ponowne rozpoznanie sprawy

lub postępowanie odwoławcze podlega weryfikacji zgodnie z prawem wydającego państwa członkowskiego – w regularnych odstępach czasu albo na wniosek tej osoby. Weryfikacji takiej dokonuje się zwłaszcza pod kątem możliwości zawieszenia lub przerwania zatrzymania. Ponowne rozpoznanie sprawy lub postępowanie odwoławcze rozpoczynają się w odpowiednim terminie po przekazaniu danej osoby".

Prawo bułgarskie

10 Artykuł 15 ust. 2 i 3 Nakazatelno-protsesualen kodeks (kodeksu postępowania karnego) (DV nr 86 z dnia 28 października 2005 r.), w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym (zwanego dalej „NPK"), stanowi:

„(2) Osobom oskarżonym oraz innym osobom biorącym udział w postępowaniu karnym przysługują wszelkie środki procesowe niezbędne do obrony ich praw i uzasadnionych interesów.

(3) Sędzia, prokurator oraz organy prowadzące postępowanie przygotowawcze powiadamiają osoby, o których mowa w ust. 2, o przysługujących im prawach procesowych i zapewniają możliwość ich wykonywania".

11 Artykuł 423 ust. 1–4 NPK stanowi:

„(1) W terminie sześciu miesięcy od powzięcia wiadomości o prawomocnym wyroku skazującym […] osoba skazana zaocznie może złożyć wniosek o wznowienie [postępowania] karnego, powołując się na swoją nieobecność w [tym postępowaniu]. Wniosek ten podlega uwzględnieniu, chyba że osoba skazana zbiegła po przedstawieniu jej zarzutów w postępowaniu przygotowawczym, tak że przewidziane w art. 247c ust. 1 czynności procesowe nie mogły zostać wykonane, albo po wykonaniu tychże czynności nie stawiła się ona na rozprawie bez uzasadnionego powodu.

(2) Złożenie wniosku nie wstrzymuje wykonania wyroku skazującego, chyba że sąd postanowi inaczej.

(3) Postępowanie w sprawie wznowienia [postępowania] karnego umarza się, jeżeli osoba skazana zaocznie nie stawi się bez uzasadnionego powodu.

(4) Jeżeli osoba skazana zaocznie przebywa w zakładzie karnym w wykonaniu prawomocnego wyroku, a sąd wznawia postępowanie karne, postanawia on również w swoim orzeczeniu o zastosowaniu środka w postaci aresztu".

12 Artykuł 424 ust. 1 i 2 NPK stanowi:

„(1) Zgodnie z art. 422 ust. 1 pkt 5 wniosek o wznowienie postępowania karnego jest rozpatrywany przez właściwy apelativen sad (sąd apelacyjny, Bułgaria), gdy akt, o którym mowa w art. 419, został wydany przez rayonen sad (sąd rejonowy, Bułgaria) lub przez okrazhen sad (sąd okręgowy, Bułgaria) orzekający w drugiej instancji, z wyłączeniem nowych wyroków.

(2) Z wyłączeniem przypadków, o których mowa w ust. 1, wniosek o wznowienie postępowania karnego jest rozpatrywany przez Varhoven kasatsionen sad (najwyższy sąd kasacyjny, Bułgaria)".

13 Artykuł 425 ust. 2 NPK stanowi:

„W przypadkach, o których mowa w art. 423 ust. 1, postępowanie zostaje wznowione, a sprawa przywrócona do etapu, na którym postępowanie zaczęło toczyć się zaocznie”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

14 W Bułgarii wszczęto postępowanie karne przeciwko VB. Zarzuca się mu, po pierwsze, uczestnictwo w zorganizowanej grupie przestępczej, której celem było wytwarzanie i dystrybucja środków odurzających oraz posiadanie broni, a po drugie, posiadanie środków odurzających i broni. Czyny te stanowią przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności.

15 VB nie otrzymał żadnego formalnego powiadomienia o stawianych mu zarzutach. Ponadto nie został on poinformowany ani o skierowaniu sprawy do sądu, ani tym bardziej o terminie i miejscu rozprawy lub o konsekwencjach niestawiennictwa. Stało się tak, bowiem właściwym organom krajowym nie udało się ustalić miejsca pobytu VB, ponieważ na etapie postępowania przygotowawczego zbiegł on tuż przed interwencją policyjną mającą na celu zatrzymanie podejrzanych. VB został wskazany jako poszukiwany, w szczególności na mocy europejskiego nakazu aresztowania, lecz nie udało się ustalić miejsca jego pobytu.

16 W 2022 r. Spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowany sąd karny, Bułgaria), przed którym pierwotnie prowadzono postępowanie karne wszczęte przeciwko VB, złożył wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczące wykładni art. 8 ust. 4 i art. 9 dyrektywy 2016/343. Wnioski te dotyczyły w szczególności kwestii, czy dyrektywa ta wymaga, aby sąd wydający zaoczny wyrok skazujący – mimo że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343 nie zostały spełnione – wyraźnie wskazał w wyroku skazującym istnienie prawa do wznowienia postępowania.

17 W wyroku z dnia 8 czerwca 2023 r., VB (Powiadomienie skazanego zaocznie), C-430/22 i C-468/22, EU:C:2023:458 (zwanym dalej „wyrokiem VB”) Trybunał udzielił na to pytanie odpowiedzi przeczącej.

18 Zdaniem Sofiyski gradski sad (sądu dla miasta Sofii, Bułgaria), który po likwidacji Spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowanego sądu karnego) przejął postępowania karne w postępowaniach głównych i który jest sądem odsyłającym, wyrok VB można rozumieć w ten sposób, że ustawodawstwo bułgarskie jest zgodne z dyrektywą 2016/343 i że żadna czynność sądu skazującego daną osobę zaocznie – mimo że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy nie są spełnione – nie jest konieczna do zapewnienia, by informacje, o których mowa w art. 8 ust. 4 zdanie drugie wspomnianej dyrektywy, zostały przekazane tej osobie.

19 Takie rozumienie wyroku VB nie wydaje się jednak konieczne w sposób oczywisty. Niezbędne jest uzyskanie dodatkowych wyjaśnień dotyczących zakresu dyrektywy 2016/343, aby wyjaśnić w szczególności kwestię, kiedy informacje, o których mowa w art. 8 ust. 4 zdanie drugie tej dyrektywy, powinny zostać przekazane osobie skazanej zaocznie.

20 Sąd odsyłający wskazuje, że potrzebuje tych wyjaśnień, aby ocenić, czy może nadal prowadzić zaocznie postępowania karne w postępowaniach głównych. Ponieważ w pewnym stopniu istnieje prawdopodobieństwo skazania VB, niezbędne jest upewnienie się, że informacje, które VB otrzyma następnie na temat wyroku skazującego i jego praw procesowych, będą wystarczające w świetle wspólnych norm minimalnych ustanowionych w dyrektywie 2016/343.

21 Sąd ten dąży w szczególności do upewnienia się, że w chwili ewentualnego zatrzymania VB zostanie on poinformowany nie tylko o tym, że został skazany, lecz również o prawach procesowych przewidzianych w art. 9 dyrektywy 2016/343, do którego odnosi się jej art. 8 ust. 4 zdanie drugie.

22 Ponieważ te przepisy dyrektywy 2016/343 są, zgodnie z pkt 28 wyroku z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego) (C-569/20, EU:C:2022:401), bezpośrednio skuteczne, a sądy bułgarskie są zobowiązane, na podstawie art. 15 ust. 3 NPK, do poinformowania oskarżonych o przysługujących im prawach procesowych, wspomniany sąd zmierza do ustalenia, jakie środki może lub powinien podjąć w celu zapewnienia przestrzegania tej dyrektywy w następstwie wyroku skazującego, który wyda zaocznie.

23 W tym względzie sąd odsyłający uważa przede wszystkim, że osoba skazana zaocznie powinna mieć pełną znajomość powodów, dla których została skazana. Trybunał powinien wyjaśnić, czy oznacza to w szczególności, że pełen odpis orzeczenia wydanego zaocznie powinien zostać doręczony zainteresowanemu niezwłocznie po jego zatrzymaniu.

24 Następnie, co się tyczy praw procesowych osoby skazanej zaocznie, sąd odsyłający zwraca się o dokonanie wykładni niektórych wyrażeń zawartych w art. 8 ust. 4 zdanie drugie i w art. 9 dyrektywy 2016/343, w szczególności wyrażeń „możliwość zaskarżenia orzeczenia", „prawo do wznowienia postępowania" i „inny środek prawny".

25 W tym względzie sąd odsyłający podkreśla, że w Bułgarii termin przewidziany na wniesienie apelacji od wyroku skazującego zaocznie wynosi 15 dni i biegnie nieprzerwanie od dnia wydania tego wyroku skazującego, nawet jeśli zainteresowanego nie można odnaleźć. W związku z tym art. 423 NPK, dotyczący ewentualnego wznowienia postępowania karnego, określa jedyny środek prawny dostępny wobec wyroku skazującego zaocznie po tym, jak wyrok ten nabiera powagi rzeczy osądzonej w 16. dniu następującym po jego ogłoszeniu.

26 Tymczasem w prawie bułgarskim nie przewidziano, że osoba skazana zaocznie powinna zostać powiadomiona o tej możliwości złożenia wniosku o wznowienie postępowania karnego.

27 Ponadto wniosek o wznowienie postępowania karnego może zostać złożony dopiero po uprawomocnieniu się wyroku zaocznego i jedynie Varhoven kasatsionen sad (najwyższy sąd kasacyjny), od którego orzeczenia nie przysługuje środek odwoławczy, jest właściwy do rozpatrzenia tego wniosku. Sąd odsyłający powziął wątpliwości co do tego, czy taki system proceduralny gwarantuje skuteczność „prawa do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego" w rozumieniu art. 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 9 dyrektywy 2016/343.

28 Skuteczność tego prawa wydaje się ponadto naruszona przez obowiązek – pod rygorem umorzenia postępowania dotyczącego wniosku o wznowienie postępowania karnego – stawienia się przed sądem, który rozpatrzy ten wniosek. Sąd odsyłający wskazuje, że taki wymóg nie znajduje się wśród wspólnych norm minimalnych ustanowionych przez prawodawcę Unii i mógłby – w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego art. 6 EKPC – być niezgodny z prawem podstawowym do skutecznego środka prawnego, o którym mowa w art. 47 Karty i w art. 10 ust. 1 dyrektywy 2016/343.

29 Powyższe okoliczności skutkowałyby tym, że w Bułgarii „prawo do wznowienia postępowania lub innego środka prawnego, który umożliwia ponowne rozpoznanie sprawy co do jej istoty" w rozumieniu dyrektywy 2016/343 nie zostało ani podane do wiadomości, ani nawet uznane

w chwili, gdy osoba skazana zaocznie zostaje poinformowana o wyroku skazującym. Natomiast osoba ta może powołać się na to prawo w ramach postępowania przed Varhoven kasatsionen sad (najwyższym sądem kasacyjnym). Należy ustalić, czy taki system prawny jest zgodny z prawem Unii.

30 Sąd odsyłający obawia się ponadto, że uzależniając prawo do wznowienia postępowania od wszczęcia postępowania, które jest prowadzone po uprawomocnieniu się orzeczenia zaocznego, ustawodawca bułgarski stworzył sytuację, w której prawo do wznowienia postępowania nie jest objęte zakresem stosowania dyrektywy 2016/343, określonym w art. 2 tej dyrektywy w związku z jej motywem 12.

31 Co więcej, zdaniem tego sądu zasady rozpatrywanego bułgarskiego systemu proceduralnego mogą uniemożliwić lub nadmiernie utrudnić przekazanie VB, jeżeli VB zostanie odnaleziony i zatrzymany w innym państwie członkowskim. Z art. 4a ust. 1 lit. d) decyzji ramowej 2002/584 wynika, że wykonujący nakaz organ sądowy nie może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli w nakazie tym wskazano, że zainteresowanemu doręczy się niezwłocznie, po jego przekazaniu, orzeczenie wydane zaocznie oraz informację o prawie do ponownego rozpoznania sprawy lub do wszczęcia postępowania odwoławczego. Tymczasem powiadomienia tego nie przewidziano w prawie bułgarskim.

32 Wspomniany sąd dąży również do ustalenia, zgodnie z jakimi zasadami proceduralnymi mógłby sam ustalić, czy spełnione zostały warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343. Dąży on w szczególności do ustalenia, czy przed zajęciem stanowiska w tej kwestii w orzeczeniu, które wyda zaocznie, spoczywa na nim obowiązek wysłuchania adwokata, który broni nieobecnej osoby.

33 Wreszcie, ponieważ na tym etapie nie można wykluczyć, że VB zostanie uniewinniony, sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy normy ustanowione w dyrektywie 2016/343 są istotne w takim przypadku. Brzmienie tej dyrektywy nie jest jasne w tym względzie, ponieważ odnosi się do „orzeczenia" wydanego zaocznie, a nie konkretnie do wyroku skazującego zaocznie. Niektóre fragmenty art. 8 wspomnianej dyrektywy, takie jak wyrażenie „orzeczenie w przedmiocie winy lub niewinności", sugerują, że dotyczy on każdego orzeczenia, podczas gdy inne, takie jak wyrażenie „w szczególności z chwilą jego zatrzymania", pozwalają sądzić, że chodzi wyłącznie o wyroki skazujące zaocznie.

34 W tych okolicznościach Sofiyski gradski sad (sąd dla miasta Sofii) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) a) Czy art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy [2016/343] należy interpretować w ten sposób, że jeżeli dana osoba została skazana zaocznie bez spełnienia warunków określonych w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, i orzeczono wobec niej karę pozbawienia wolności, to przy jej zatrzymaniu w celu wykonania tej kary musi ona być powiadomiona o orzeczeniu, na mocy którego została skazana?

b) Jaka jest treść określonego w art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy [2016/343] wymogu »powiadomienia podejrzanego lub oskarżonego o orzeczeniu«, a także czy wymóg ten zakłada doręczenie odpisu tego orzeczenia?

c) Na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze lit. a) i b): czy art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy [2016/343] stoi na przeszkodzie orzeczeniu sądu krajowego zapewniającemu doręczenie odpisu tego orzeczenia?

2) a) Czy przepisy krajowe – które przy rozpatrzeniu oskarżenia karnego i wydaniu skazującego wyroku sądu pod nieobecność osoby skazanej bez spełnienia warunków określonych w art. 8 ust. 2 dyrektywy [2016/343], nie przewidują żadnego trybu ani warunków udzielenia informacji osobie skazanej zaocznie o jej prawie do wznowienia postępowania z jej udziałem, a konkretniej nie przewidują, aby takie informacje zostały udzielone przy zatrzymaniu osoby skazanej zaocznie – są zgodne z art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy [2016/343]?
   b) Czy znaczenie ma okoliczność, że przepisy krajowe, a mianowicie art. 423 NPK, zapewniają osobie skazanej zaocznie informacje o jej prawie do wznowienia postępowania – lecz dopiero po złożeniu przez tę osobę wniosku o uchylenie tego wyroku skazującego i wznowienie postępowania z jej udziałem – przy czym zapewniają jej te informacje w formie orzeczenia sądu wydanego w odpowiedzi na ten wniosek?
   c) Na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej: czy spełnione zostaną wymogi określone w art. 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 10 ust. 1 dyrektywy [2016/343], jeżeli sąd rozpatrujący oskarżenie karne i wydający wyrok skazujący przeciwko nieobecnemu oskarżonemu bez spełnienia warunków określonych w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, w swoim wyroku wskaże prawo tej osoby do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego i nakaże osobom dokonującym zatrzymania osoby skazanej doręczenie tej osobie odpisu tego wyroku?
   d) Na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej: czy art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy [2016/343] stoi na przeszkodzie temu, aby w swoim orzeczeniu sąd – który skazał nieobecnego oskarżonego bez spełnienia warunków określonych w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy – wskazał prawo tej osoby do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego, przysługującego jej na podstawie art. 9 wspomnianej dyrektywy, i nakazał osobom dokonującym zatrzymania osoby skazanej doręczenie jej odpisu tego orzeczenia?

3) Jaki jest pierwszy i jaki jest ostatni możliwy moment, w którym sąd powinien określić, czy postępowanie karne jest prowadzone pod nieobecność oskarżonego bez spełnienia warunków określonych w art. 8 ust. 2 dyrektywy [2016/343], a także podjąć środki w celu zagwarantowania tej osobie powiadomienia, o którym mowa w art. 8 ust. 4 zdanie drugie tej dyrektywy?

4) Czy przy przyjmowaniu orzeczenia, o którym mowa w [pytaniu trzecim], należy uwzględnić stanowisko oskarżyciela i stanowisko obrońcy nieobecnego oskarżonego?

5) a) Czy treść wyrażenia »możliwości zaskarżenia orzeczenia«, zawartego w art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy [2016/343], dotyczy prawa do zaskarżenia w trybie instancyjnym, czy też dotyczy zaskarżenia prawomocnego orzeczenia sądu?
   b) Jaka powinna być treść informacji, które zgodnie z art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy [2016/343] należy przekazać osobie skazanej zaocznie bez spełnienia warunków określonych w art. 8 ust. 2, »o prawie do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego, zgodnie z art. 9« – w odniesieniu do prawa do skorzystania z takiego środka prawnego, jeżeli zaskarża ona wyrok skazujący zaocznie, lub w odniesieniu do prawa do złożenia wniosku o taki środek prawny, przy czym zasadność takiego wniosku będzie oceniana w określonym momencie w przyszłości?

6) Jakie jest znaczenie wyrażenia »innego środka prawnego, który umożliwia ponowne rozpoznanie sprawy co do jej istoty, w tym ocenę nowych dowodów, i który może prowadzić do uchylenia pierwotnego orzeczenia«, zawartego w art. 9 zdanie pierwsze dyrektywy [2016/343]?

7) Czy przepis prawa krajowego, a mianowicie art. 423 ust. 3 NPK – który wymaga osobistego stawiennictwa osoby skazanej zaocznie jako obligatoryjnego warunku rozpatrzenia i uwzględnienia wniosku tej osoby o wznowienie postępowania – jest zgodny z art. 8 ust. 4 i art. 9 dyrektywy [2016/343]?

8) Czy art. 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 9 dyrektywy [2016/343] mają zastosowanie do osób uniewinnionych?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego lit. a) i b), pytania drugiego lit. a) i b) oraz pytań trzeciego i od piątego do siódmego

35 Poprzez pytanie pierwsze lit. a) i b), pytanie drugie lit. a) i b) oraz pytania trzecie i od piątego do siódmego, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 w związku z art. 9 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że:

– osoba skazana zaocznie na karę pozbawienia wolności, mimo że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy nie zostały spełnione, powinna, w chwili jej zatrzymania w celu wykonania tej kary, zostać poinformowana, po pierwsze, o orzeczeniu wydanym zaocznie, w szczególności poprzez doręczenie odpisu tego orzeczenia w całości, i po drugie, o dostępnych środkach prawnych, oraz że

– dyrektywa ta stoi na przeszkodzie temu, by po upływie terminu przewidzianego na wniesienie apelacji od orzeczenia wydanego zaocznie jedynym dostępnym dla zainteresowanego środkiem prawnym było złożenie – do sądu innego niż sąd, który wydał to orzeczenie, i pod warunkiem stawiennictwa przed tym sądem – wniosku o wznowienie postępowania karnego.

36 Należy przypomnieć, że celem dyrektywy 2016/343, zgodnie z jej art. 1, jest ustanowienie wspólnych norm minimalnych dotyczących niektórych elementów postępowania karnego, w tym „prawa do obecności na rozprawie". Jak wyraźnie potwierdza motyw 33 tej dyrektywy, prawo to stanowi integralną część prawa podstawowego do rzetelnego procesu [wyrok z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego), C-569/20, EU:C:2022:401, pkt 25).

37 W art. 8 ust. 1 wspomnianej dyrektywy nałożono na państwa członkowskie obowiązek czuwania nad przestrzeganiem tego prawa. Jednakże na mocy ust. 2 i 4 tego artykułu państwa członkowskie mogą, pod pewnymi warunkami, przewidzieć przeprowadzenie postępowania w trybie zaocznym [wyrok z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego), C-569/20, EU:C:2022:401, pkt 26].

38 We wspomnianych ust. 2 i 4 przewidziano zasadniczo, że w stosunku do podejrzanych lub oskarżonych, którzy nie mogli zostać poinformowani o rozprawie w ich sprawie lub którzy, mimo że zostali poinformowani o tej rozprawie, nie zostali poinformowani o konsekwencjach niestawiennictwa i nie są reprezentowani przez umocowanego obrońcę, może zostać wydane zaocznie wykonalne orzeczenie, lecz muszą oni, gdy zostają powiadomieni o tym orzeczeniu, „w szczególności z chwilą [ich] zatrzymania", zostać również powiadomieni o wszystkich środkach prawnych, jakimi dysponują, w odniesieniu do wspomnianego orzeczenia.

39 Zgodnie z art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 osoby, w stosunku do których wydano orzeczenie zaoczne, mimo że nie zostały spełnione warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, należy poinformować o „możliwości zaskarżenia orzeczenia i o prawie do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego, zgodnie z art. 9".

40 Zakres tego art. 8 ust. 4 zdanie drugie należy interpretować z uwzględnieniem brzmienia i kontekstu tego przepisu oraz celów regulacji, której część przepis ten stanowi [zob. podobnie wyrok z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego), C-569/20, EU:C:2022:401, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo].

41 Co się tyczy brzmienia tego przepisu, należy zauważyć, po pierwsze, że z sformułowania „w szczególności z chwilą jego zatrzymania" wynika, iż chociaż nie można wykluczyć, że osoba skazana zaocznie na karę pozbawienia wolności może zostać poinformowana o tym wyroku skazującym bez zatrzymania w celu wykonania tej kary, osoba ta powinna, w wypadku zatrzymania, zostać poinformowana w chwili zatrzymania o istnieniu wspomnianego wyroku skazującego, jeżeli nie powiadomiono jej o tym przed zatrzymaniem.

42 Po drugie, z brzmienia art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 wynika również, że gdy dana osoba zostaje poinformowana o istnieniu wyroku skazującego wydanego zaocznie, zainteresowana osoba – w sytuacji, o której mowa w tym przepisie, czyli w sytuacji, w której wydano orzeczenie zaoczne, mimo że nie zostały spełnione warunki określone w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy – powinna również zostać poinformowana „o możliwości zaskarżenia orzeczenia i o [swym] prawie do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego, zgodnie z art. 9 [wspomnianej dyrektywy]".

43 Z brzmienia tego przepisu można wywieść dwie spójne wskazówki. Po pierwsze, odniesienie do możliwości zaskarżenia orzeczenia wydanego zaocznie, która została przedstawiona jako element proceduralny odrębny i niezależny od „prawa do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego", wskazuje, że państwa członkowskie mają możliwość ustanowienia postępowania poprzedzającego przeprowadzenie wznowionego postępowania lub skorzystanie z innego środka prawnego przewidzianego w art. 9 dyrektywy 2016/343. Takie postępowanie może mieć na celu ustalenie, że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy nie zostały spełnione i że, w konsekwencji, konieczne jest przeprowadzenie wznowionego postępowania lub wykonanie „innego środka prawnego".

44 Po drugie, z użycia spójnika „lub" w części zdania „prawo do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego" wynika, że państwa członkowskie mogą przewidzieć wznowienie postępowania karnego w formie przeprowadzenia wznowionego postępowania lub przewidzieć „inny środek prawny", który, zgodnie z art. 9 wspomnianej dyrektywy, powinien być równoważny ze wznowieniem postępowania, ponieważ powinien umożliwiać ponowne rozpoznanie sprawy co do istoty, w tym badanie nowych dowodów, oraz powinien móc doprowadzić do uchylenia pierwotnego orzeczenia [zob. podobnie wyrok z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego), C-569/20, EU:C:2022:401, pkt 59].

45 Po trzecie, z brzmienia art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 wynika, że prawodawca Unii nie sprecyzował, w jaki sposób należy udzielić informacji dotyczącej „prawa do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego" (wyrok VB, pkt 27). W szczególności w przepisie tym nie przewidziano, że informacja ta powinna zostać wskazana w orzeczeniu wydanym

zaocznie. Nie wydaje się również, aby sąd wydający to orzeczenie był zobowiązany na mocy tej dyrektywy do wskazania, we wspomnianym orzeczeniu lub w załączonym do niego nakazie, który organ powinien przekazać wspomnianą informację i w jaki sposób.

46 Dyrektywa 2016/343 nie stoi zatem na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie ustanowiło system proceduralny, który nie prowadzi automatycznie do wznowienia postępowania karnego, lecz wymaga od osób skazanych zaocznie i zainteresowanych takim wznowieniem złożenia wniosku w tym celu do innego sądu – innego niż sąd, który wydał orzeczenie zaoczne – aby ten inny sąd zweryfikował, czy spełniona jest przesłanka definiująca prawo do wznowienia postępowania, a mianowicie brak spełnienia warunków przewidzianych w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy. Taki system jest zgodny ze wspomnianą dyrektywą, pod warunkiem że, po pierwsze, postępowanie w sprawie wniosku o to wznowienie umożliwia faktycznie przeprowadzenie wznowionego postępowania we wszystkich przypadkach, w których zostanie ustalone, po weryfikacji, że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 wspomnianej dyrektywy nie zostały spełnione, i że, po drugie, osoba skazana zaocznie, gdy zostaje poinformowana o wyroku skazującym, jest również poinformowana o istnieniu tego postępowania.

47 Wynik analizy brzmienia art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343, przedstawiony w pkt 46 niniejszego wyroku, znajduje potwierdzenie w kontekście, w jaki wpisuje się ten przepis.

48 W tym względzie należy zauważyć, że wykładnia wspomnianego przepisu, zgodnie z którą prawo do wznowienia postępowania powinno koniecznie, bez dalszego badania, zostać przyznane osobie skazanej zaocznie, gdy tylko została ona poinformowana o istnieniu tego wyroku skazującego, byłaby nie do pogodzenia z art. 4a decyzji ramowej 2002/584. Artykuł ten wykazuje bowiem, w przypadku wydania europejskiego nakazu aresztowania, funkcjonalny związek z art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343, a zatem stanowi element kontekstu istotny dla jego wykładni. Tymczasem w art. 4a decyzji ramowej 2002/584 przewidziano w ust. 1 lit. d) ppkt (ii) oraz w ust. 3 uprawnienie do ustanowienia postępowania w sprawie wniosku o wznowienie postępowania. Uprawnienie to byłoby zatem pozbawione skuteczności (effet utile), gdyby państwa członkowskie były zobowiązane do uznania prawa do wznowienia postępowania od chwili, gdy zainteresowana osoba została powiadomiona o istnieniu wyroku skazującego zaocznie.

49 Wykładnia art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343, zgodnie z którą przepis ten wymaga natychmiastowego uznania prawa do wznowienia postępowania, nie uwzględniałaby zresztą należycie kontekstu minimalnej harmonizacji, w który wpisuje się ten przepis. Ponieważ dyrektywa 2016/343 zawiera jedynie minimalne wyjaśnienia dotyczące środków prawnych, które powinny być dostępne w sytuacji, gdy orzeczenie zostało wydane zaocznie – bez spełnienia warunków przewidzianych w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy – określenie tych środków prawnych należy, zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej, do wewnętrznego porządku prawnego każdego państwa członkowskiego.

50 Z powyższego wynika, że prawo Unii pozostawia państwom członkowskim pewien zakres uznania w zakresie organizacji ich prawa procesowego, przy czym system proceduralny ustanowiony przez ustawodawcę krajowego nie może być mniej korzystny dla celów wykonywania przez jednostki uprawnień przyznanych przez prawo Unii niż w odniesieniu do wykonywania praw przyznanych przez prawo krajowe (zasada równoważności) oraz że nie może on czynić wykonywania praw przyznanych przez prawo Unii praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym (zasada skuteczności) (zob. podobnie w szczególności wyrok z dnia 23 listopada 2023 r., Provident Polska, C-321/22, EU:C:2023:911, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).

51 Wynik analizy brzmienia art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 jest również zgodny z celem tej dyrektywy.

52 Cel ten polega, jak wskazano w motywach 9 i 10 wspomnianej dyrektywy, na wzmocnieniu prawa do rzetelnego procesu w postępowaniu karnym, tak aby zwiększyć zaufanie państw członkowskich do systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych innych państw członkowskich [wyrok z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego), C-569/20, EU:C:2022:401, pkt 36].

53 Tymczasem wykładnia art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343, zgodnie z którą przepis ten nie stoi na przeszkodzie systemowi proceduralnemu polegającemu nie na poinformowaniu osoby skazanej zaocznie, przy powzięciu wiadomości o wyroku skazującym, o prawie do wznowienia postępowania, lecz na poinformowaniu tej osoby o możliwości złożenia wniosku o wznowienie postępowania przed sądem, który zweryfikuje, czy warunek przeprowadzenia wznowionego postępowania, a mianowicie brak spełnienia warunków przewidzianych w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343, jest spełniony, może przyczynić się do realizacji celu związanego ze wzmocnieniem prawa do rzetelnego procesu sądowego, pod warunkiem że ten system proceduralny spełnia warunki wymienione w pkt 46 niniejszego wyroku, a mianowicie w szczególności prowadzi koniecznie do przeprowadzenia wznowionego postępowania, jeżeli warunki przewidziane w tym art. 8 ust. 2 nie są spełnione, przy czym sąd właściwy do rozpatrzenia wniosku o przeprowadzenie takiego wznowionego postępowania nie może odmówić jego przeprowadzenia, opierając się o kryteria inne niż kryteria przewidziane w tym ostatnim przepisie.

54 W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego będzie należało dokonanie oceny, czy w świetle powyższych wyjaśnień system proceduralny ustanowiony przez ustawodawcę bułgarskiego jest zgodny z dyrektywą 2016/343. W tym kontekście Trybunał może dostarczyć użytecznych wskazówek dla celów tej oceny (zob. analogicznie wyrok z dnia 5 maja 2022 r., BV, C-570/20, EU:C:2022:348, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

55 Wydaje się, na podstawie informacji zawartych we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, że w przypadkach takich jak rozpatrywany w postępowaniu głównym ustawodawstwo bułgarskie przyznaje Varhoven kasatsionen sad (najwyższemu sądowi kasacyjnemu) wyłączną właściwość do rozpatrzenia wniosków o wznowienie postępowania karnego, które stanowią w istocie wnioski o wznowienie postępowania. Osoby skazane zaocznie w tym państwie członkowskim mogą złożyć taki wniosek w terminie sześciu miesięcy od powzięcia wiadomości o orzeczeniu wydanym zaocznie, który to termin przekracza termin, w którym można wnieść apelację od tego orzeczenia.

56 W tym względzie należy przede wszystkim uściślić, że w przypadku przeprowadzenia wznowionego postępowania w następstwie postępowania w sprawie wniosku o wznowienie postępowania karnego jedynie orzeczenie wydane w wyniku tego wznowionego postępowania stanowi – po uzyskaniu przez to orzeczenie powagi rzeczy osądzonej – prawomocne orzeczenie mające na celu ustalenie, czy podejrzany lub oskarżony popełnił przestępstwo w rozumieniu art. 2 dyrektywy 2016/343 w związku z jej motywem 12. Wynika z tego, że postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania karnego, takie jak przewidziane w prawie bułgarskim, należy do etapów postępowania karnego, do których dyrektywa ta ma zastosowanie.

57 Następnie z pkt 46 i 50 niniejszego wyroku wynika, że ustanowienie takiego postępowania w sprawie wznowienia postępowania karnego, które samo w sobie nie obejmuje wznowienia postępowania, lecz które może prowadzić do takiego wznowienia postępowania, nie jest sprzeczne

z dyrektywą 2016/343, pod warunkiem że to postępowanie w sprawie wznowienia postępowania spełnia wszystkie wymogi wynikające z zasady skuteczności i jest, ponadto, zgodne z zasadą równoważności.

58 Co się tyczy zasady równoważności, wydaje się, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający, że przewidziane w art. 423 NPK postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania karnego jest dostępne, na tych samych zasadach, dla wszystkich osób skazanych zaocznie. W tych okolicznościach można uznać, że zasada równoważności jest przestrzegana.

59 Co się tyczy zasady skuteczności, w pierwszej kolejności należy zagwarantować, że postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania karnego prowadzi do uznania prawa do wznowienia postępowania we wszystkich przypadkach, w których warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy nie zostały spełnione. Osoba skazana zaocznie może zostać pozbawiona prawa do wznowienia postępowania wyłącznie wtedy, gdy spełnione są warunki określone w art. 8 ust. 2 wspomnianej dyrektywy [zob. podobnie wyrok z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego), C-569/20, EU:C:2022:401, pkt 31].

60 Tymczasem, jak wynika z pkt 44 wydanego w tym dniu wyroku w sprawie C-644/23, Stangalov, wydaje się, z zastrzeżeniem dokonania weryfikacji przez sąd odsyłający, że postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania karnego takie jak postępowanie ustanowione w niniejszym wypadku przez ustawodawcę bułgarskiego nie daje takiej gwarancji.

61 W celu poszanowania zasady skuteczności do sądu odsyłającego będzie należała weryfikacja, w drugiej kolejności, czy bułgarskie prawo procesowe gwarantuje, że osoba skazana zaocznie otrzyma – w chwili gdy zostanie poinformowana o istnieniu tego wyroku skazującego lub wkrótce po tym – odpis całości orzeczenia wydanego zaocznie i pouczenie o jej prawach procesowych, w tym w odniesieniu do możliwości złożenia wniosku o wznowienie postępowania karnego oraz sądu, przed którym należy złożyć ten wniosek, a także terminu, w którym należy to uczynić.

62 Tymczasem we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający zauważa, że prawo bułgarskie nie zawiera żadnego przepisu, który wymagałby w sposób szczególny przekazywania takich informacji osobom skazanym zaocznie.

63 W trzeciej kolejności – każde postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania musi zostać zorganizowane w taki sposób, aby wniosek ten został szybko rozpatrzony, tak aby jak najszybciej ustalić, czy postępowanie przeprowadzono zaocznie bez spełnienia warunków przewidzianych w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343. Jak wynika bowiem z art. 8 ust. 4 i art. 9 tej dyrektywy, samo istnienie prawa do wznowienia postępowania zależy od dokonania stwierdzenia, że warunki te nie zostały spełnione. Jeżeli państwo członkowskie wprowadza system proceduralny, w ramach którego nie określono jeszcze – w chwili poinformowania zainteresowanego o istnieniu wyroku skazującego wydanego w odniesieniu do niego zaocznie – czy ten wyrok skazujący został wydany bez spełnienia wspomnianych warunków, do tego państwa członkowskiego należy, pod rygorem naruszenia zasady skuteczności, zapewnienie, by badanie to zostało przeprowadzone niezwłocznie po złożeniu wniosku o wznowienie postępowania.

64 Ten wymóg szybkości postępowania jest tym bardziej istotny, że w art. 8 ust. 4 dyrektywy 2016/343 przewidziano, podobnie jak w jej motywie 39, że orzeczenia zaoczne wydane bez spełnienia warunków przewidzianych w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy mogą być wykonalne.

W świetle tej możliwości wykonania kar orzeczonych zaocznie, niezbędne jest – w celu zachowania skuteczności (effet utile) wniosków o wznowienie postępowania – połączenie rozpatrywania tych wniosków z oceną konieczności pozostawienia wnioskodawcy w areszcie, przy czym o takim obowiązku badania wspomina się zresztą w art. 4a ust. 3 decyzji ramowej 2002/584.

65 W niniejszym wypadku art. 423 ust. 2 i 4 NPK wydaje się przewidywać takie badanie, którego wynik znajduje się jednak wyłącznie w orzeczeniu dotyczącym wznowienia postępowania karnego. W ramach takiego ukształtowania krajowego prawa procesowego konieczne jest jak najszybsze wydanie orzeczenia w przedmiocie tego wniosku o wznowienie postępowania, tak aby przestrzegana była zasada skuteczności.

66 Zasada skuteczności wymaga w czwartej kolejności, aby zainteresowany miał możliwość wypowiedzenia się osobiście lub za pośrednictwem adwokata w kwestii, czy proces zaoczny miał miejsce, mimo że nie zostały spełnione warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343. Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 44–47 opinii, uwagi sformułowane zarówno przez oskarżenie, jak i przez obronę, mogą mieć decydujący wpływ na ocenę tej kwestii, a tym samym mogą mieć decydujące znaczenie dla wyniku postępowania w sprawie wniosku o wznowienie postępowania. W związku z tym, w braku możliwości przedstawienia przez osobę skazaną zaocznie jej argumentów w tym względzie, doszłoby do naruszenia prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, a tym samym skuteczności postępowania w sprawie wniosku o wznowienie postępowania, którego celem jest właśnie zapewnienie poszanowania tego prawa podstawowego.

67 W tym kontekście, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 60–62 opinii, ta możliwość przedstawienia uwag przez osobę skazaną zaocznie w celu dokonania oceny, czy warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343 zostały spełnione, nie może być rozumiana w ten sposób, że oznacza ona obowiązek osobistego stawienia się przez zainteresowanego przed sądem rozpatrującym ten wniosek.

68 W tym względzie należy przypomnieć – jak wskazano w pkt 41 niniejszego wyroku – że nie można wykluczyć, iż osoba skazana zaocznie dowiedziała się o tym wyroku skazującym, nie będąc zatrzymaną. W takich okolicznościach obowiązek osobistego stawienia się przez zainteresowanego przed sądem, w którym złożył on wniosek o wznowienie postępowania, sprowadza się – jak orzekł Europejski Trybunał Praw Człowieka, którego orzecznictwo należy wziąć pod uwagę, jak wynika z motywów 47 i 48 dyrektywy 2016/343 [zob. podobnie wyrok z dnia 4 lipca 2024 r., FP i in. (Udział w rozprawach za pośrednictwem wideokonferencji), C-760/22, EU:C:2024:574, pkt 22–24] – do zobowiązania osoby pozostającej jeszcze na wolności do oddania się w ręce wymiaru sprawiedliwości, aby mogła ona skorzystać z prawa do wznowienia postępowania, co byłoby niezgodne z prawem podstawowym do rzetelnego procesu (wyroki ETPC: z dnia 14 grudnia 1999 r., Khalfaoui przeciwko Francji, CE:ECHR:1999:1214JUD003479197, § 49; a także z dnia 13 lutego 2001 r., Krombach przeciwko Francji, CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, § 87).

69 Tymczasem, zgodnie z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, z art. 423 ust. 3 NPK wynika, że w przypadku braku osobistego stawiennictwa zainteresowanego przed Varhoven kasatsionen sad (najwyższym sądem kasacyjnym) postępowanie wszczęte na podstawie złożonego przez niego wniosku o wznowienie postępowania karnego zostaje umorzone, chyba że istnieje „uzasadniony powód” uzasadniający ten brak osobistego stawiennictwa. Należy uznać, że taki

obowiązek osobistego stawiennictwa może nadmiernie utrudniać wykonywanie „prawa do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego zgodnie z art. 9 [dyrektywy 2016/343]", o którym mowa w jej art. 8 ust. 4.

70 Po przeprowadzeniu badania zgodności art. 423 NPK z dyrektywą 2016/343 w świetle różnych wymogów wynikających z zasady skuteczności do sądu odsyłającego będzie należało, podobnie jak do każdego innego właściwego sądu krajowego – na wypadek gdyby potwierdzono istnienie braków w ustawodawstwie krajowym w tym względzie – dokonanie oceny, czy możliwe jest jednak dokonanie wykładni tego ustawodawstwa, a w szczególności art. 423 NPK, w sposób pozwalający na spełnienie tych wymogów.

71 Do sądów krajowych będzie zatem należało, jak wskazano w pkt 45 wydanego w tym dniu wyroku w sprawie C-644/23, Stangalov, zbadanie, czy art. 423 ust. 1 NPK można interpretować w sposób pozwalający na ograniczenie przewidzianego w nim wyłączenia prawa do wznowienia postępowania jedynie do przypadków, w których zostały spełnione warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343.

72 Do tych sądów krajowych należeć będzie również zbadanie, czy przepisy bułgarskiego prawa procesowego, takie jak art. 15 NPK, w związku z bardziej szczegółowymi przepisami, mogą być interpretowane w sposób pozwalający na stwierdzenie, że z prawa tego bezwzględnie wynika, że osoby skazane zaocznie powinny – w chwili poinformowania ich o istnieniu wyroku skazującego wydanego wobec nich zaocznie lub wkrótce po jego wydaniu – zostać poinformowane o przysługujących im prawach procesowych, a w szczególności o możliwości złożenia wniosku o wznowienie postępowania karnego.

73 Wspomniane sądy krajowe będą mogły ponadto zbadać, czy przewidziany w art. 423 ust. 3 NPK wyjątek dotyczący istnienia „uzasadnionego powodu" może być interpretowany w sposób pozwalający na zagwarantowanie, że wnioski o wznowienie postępowania karnego zostaną rozpatrzone, gdy wnioskodawca nie stawia się osobiście, lecz broni swojej sprawy za pośrednictwem adwokata.

74 W przypadku niemożności dokonania wykładni ustawodawstwa bułgarskiego zgodnej z wymogami prawa Unii te same sądy krajowe będą zobowiązane do odstąpienia od stosowania wszelkiego przepisu krajowego sprzecznego z art. 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 9 dyrektywy 2016/343, które są bezpośrednio skuteczne [wyrok z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego), C-569/20, EU:C:2022:401, pkt 28], bez konieczności żądania uprzedniego uchylenia przepisu ustawowego niezgodnego z tą dyrektywą ani oczekiwania na takie usunięcie [zob. analogicznie wyrok z dnia 21 października 2021 r., ZX (Usunięcie braków aktu oskarżenia), C-282/20, EU:C:2021:874, pkt 40, 41 i przytoczone tam orzecznictwo].

75 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie pierwsze lit. a) i b), na pytanie drugie lit. a) i b), a także na pytania trzecie i od piątego do siódmego należy odpowiedzieć w ten sposób, że art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 w związku z jej art. 9

należy interpretować w ten sposób, że:

– w sytuacji gdy dana osoba zostaje skazana zaocznie na karę pozbawienia wolności, mimo że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy nie zostały spełnione, przepisy te nie stoją na przeszkodzie temu, by po upływie terminu przewidzianego na wniesienie środka odwoławczego od orzeczenia wydanego zaocznie jedynym dostępnym środkiem prawnym

było złożenie do sądu innego niż sąd, który wydał to orzeczenie, wniosku o wznowienie postępowania, pod warunkiem że postępowanie to jest zgodne z zasadami równoważności i skuteczności. Ten ostatni warunek wymaga w szczególności, by postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania pozwalało faktycznie na przeprowadzenie takiego wznowionego postępowania we wszystkich przypadkach, w których zostanie wykazane, po weryfikacji, że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 wspomnianej dyrektywy nie zostały spełnione. Natomiast ten ostatni warunek nie jest spełniony, jeżeli wymaga się od osoby wnioskującej o wznowienie postępowania – pod rygorem umorzenia postępowania w sprawie jej wniosku – jej osobistego stawiennictwa przed właściwym sądem;

– w państwie członkowskim, w którego ustawodawstwie przewidziano takie postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania, ów art. 8 ust. 4 zdanie drugie w związku z art. 9 wymaga, aby osoba skazana zaocznie otrzymała – w chwili poinformowania jej o istnieniu tego wyroku skazującego lub wkrótce po tym – odpis całego orzeczenia wydanego zaocznie, a także łatwo zrozumiałą informację dotyczącą, po pierwsze, okoliczności, że ma ona prawo do wznowienia postępowania, jeżeli nie zostały spełnione warunki określone w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, i po drugie, postępowania umożliwiającego jej złożenie wniosku o przeprowadzenie takiego wznowionego postępowania.

W przedmiocie pytania pierwszego lit. c)

76 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze lit. a) i b), na pytanie drugie lit. a) i b) oraz na pytania trzecie i od piątego do siódmego nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie pierwsze lit. c), ponieważ pytanie to zostało zadane przez sąd odsyłający jedynie na wypadek udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze lit. a) i b).

W przedmiocie pytania drugiego lit. c) i d) oraz w przedmiocie pytania czwartego

77 Poprzez pytanie drugie lit. c) i d) sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 w związku z jej art. 9 i art. 10 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że wymogi nałożone przez tę dyrektywę są spełnione, gdy sąd orzekający zaocznie sam ocenia, czy spełnione są warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 wspomnianej dyrektywy, i wskazuje, w odpowiednim wypadku, w orzeczeniu wydanym zaocznie – którego pełny odpis musi zostać doręczony zainteresowanemu w chwili jego zatrzymania – że zainteresowany ma prawo do wznowienia postępowania.

78 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży ponadto w istocie do ustalenia, czy konieczne jest – w ramach systemu, w którym sąd prowadzący postępowanie zaocznie ocenia, czy spełnione są warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343 – wysłuchanie w tym przedmiocie zarówno oskarżyciela, jak i obrońcy oskarżonego, który to oskarżony, przy tym założeniu, jest nieobecny.

79 Tymczasem, jak wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, taki system proceduralny nie obowiązuje w Bułgarii, ponieważ ustawodawca tego państwa członkowskiego ustanowił system, w którym Varhoven kasatsionen sad (najwyższy sąd kasacyjny) jest wyłącznie właściwy do rozpatrzenia wniosków o wznowienie postępowania i, w tych ramach, do weryfikacji, czy spełnione zostały warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343. Sąd

odsyłający wyjaśnia, że ze względu na cechy charakterystyczne tego systemu proceduralnego i pomimo jego przekonania, zgodnie z którym warunki te nie zostały spełnione w niniejszym wypadku, nie jest on właściwy do orzekania w tym względzie.

80 Jak wynika ponadto z odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze lit. a) i b), pytanie drugie lit. a) i b), a także na pytania trzecie i od piątego do siódmego, dyrektywa 2016/343 nie stoi na przeszkodzie systemowi proceduralnemu przyznającemu nie sądowi prowadzącemu postępowanie zaocznie, lecz odrębnemu sądowi właściwość do zbadania, czy zostały spełnione warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy.

81 W tym kontekście, jak wynika również z tej odpowiedzi, ważne jest, aby taki system nie był sprzeczny ani z zasadą równoważności, ani z zasadą skuteczności.

82 Z pkt 60, 62 i 69 niniejszego wyroku wynika, że system proceduralny obowiązujący w Bułgarii może naruszać zasadę skuteczności i, w konsekwencji, być niezgodny z prawem Unii. Sąd odsyłający mógłby zatem mieć do czynienia z sytuacją, w której rozpatrywane przepisy krajowe nie gwarantują poszanowania „prawa do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego" w rozumieniu art. 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 9 dyrektywy 2016/343, które są bezpośrednio skuteczne [wyrok z dnia 19 maja 2022 r., Spetsializirana prokuratura (Proces zbiegłego oskarżonego), C-569/20, EU:C:2022:401, pkt 28].

83 Zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 74 niniejszego wyroku w przypadku niemożności dokonania wykładni ustawodawstwa bułgarskiego zgodnej z wymogami prawa Unii sąd odsyłający byłby zobowiązany odstąpić od stosowania wszelkiego przepisu krajowego sprzecznego z przepisami art. 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 9 dyrektywy 2016/343, bez potrzeby zwracania się o uprzednie uchylenie przepisu ustawowego, który jest niezgodny z tą dyrektywą, ani oczekiwania na takie uchylenie.

84 W tych okolicznościach należy odpowiedzieć na pytanie drugie lit. c) i d) oraz na pytanie czwarte, które należy rozpatrzyć łącznie, ponieważ odpowiedź na te pytania może, w danym wypadku, być rozstrzygająca dla dalszego biegu postępowań karnych w postępowaniach głównych.

85 O ile dyrektywy 2016/343 nie można interpretować w ten sposób, że nakłada ona na sąd orzekający zaocznie obowiązek rozstrzygnięcia w orzeczeniu w przedmiocie prawa do wznowienia postępowania (wyrok VB, pkt 31), o tyle pozostawia ona państwom członkowskim szeroki zakres uznania co do jej wykonywania, a zatem nie można jej również interpretować w ten sposób, że zakazuje ona temu sądowi badania w trakcie postępowania prowadzonego zaocznie, czy spełnione są warunki określone w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, a gdy warunki te nie są spełnione, wskazania w orzeczeniu, że zainteresowana osoba ma prawo do przeprowadzenia wznowionego postępowania.

86 Ponieważ, jak wskazano w pkt 66 niniejszego wyroku, uwagi sformułowane zarówno przez oskarżyciela, jak i przez obrońcę mogą mieć decydujący wpływ na ocenę, czy spełnione są warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343, istotne jest – w ramach badania przeprowadzanego w tym względzie przez sąd prowadzący postępowanie zaocznie – by sąd ten wysłuchał adwokata reprezentującego zainteresowanego, ponieważ zainteresowany jest, przy takim założeniu, nieobecny.

87 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie lit. c) i d) oraz na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że art. 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 w związku z art. 9 i art. 10 ust. 1 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że wymogi określone przez tę dyrektywę są spełnione, gdy sąd prowadzący postępowanie zaocznie sam ocenia – po wysłuchaniu w tym przedmiocie zarówno oskarżenia, jak i obrony – czy spełnione są warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, i, w przypadku gdy tak nie jest, wskazuje w orzeczeniu wydanym zaocznie – którego pełny odpis musi zostać doręczony zainteresowanemu w chwili poinformowania go o tym orzeczeniu lub niezwłocznie po tym – że zainteresowany ma prawo do wznowienia postępowania.

W przedmiocie pytania ósmego

88 Poprzez pytanie ósme sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 9 dyrektywy 2016/343 należy interpretować w ten sposób, że mają one zastosowanie nie tylko w przypadku wydania zaocznego wyroku skazującego, lecz również w przypadku wydania zaocznego wyroku uniewinniającego.

89 Zdaniem tego sądu nie można bowiem wykluczyć, że VB zostanie uniewinniony. Wspomniany sąd dąży zatem do ustalenia – przed kontynuowaniem postępowania zaocznego przeciwko VB i orzeczeniem w przedmiocie jego winy lub niewinności – czy prawo do rzetelnego procesu byłoby odpowiednio chronione w przypadku wydania zaocznego wyroku uniewinniającego.

90 W tym względzie należy zauważyć, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 33 i 34 opinii, że prawo do rzetelnego procesu sądowego, którego istotny element stanowi prawo do obecności na rozprawie, ma zastosowanie we wszystkich postępowaniach karnych, które mogą zakończyć się wydaniem orzeczenia stwierdzającego niewinność lub winę oskarżonego. W świetle motywów 47 i 48 dyrektywy 2016/343, z których wynika, że przy wykładni tej dyrektywy należy uwzględnić orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące art. 6 EKPC, w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie ósme należy oprzeć się na orzecznictwie tego sądu, zgodnie z którym oskarżony ma prawo podstawowe do obecności na rozprawie w każdych okolicznościach, nawet jeśli wynik końcowy jest dla niego korzystny (wyrok ETPC z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie Vanyan przeciwko Rosji, CE:ECHR:2005:1215JUD005320399, §§ 20–25, 67).

91 Ten szeroki zakres stosowania prawa do obecności na rozprawie podkreśla zresztą samo brzmienie art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343, który odnosi się do „orzeczenia w przedmiocie winy lub niewinności podejrzanego lub oskarżonego”.

92 To brzmienie art. 8 ust. 2 dyrektywy 2016/343 skutkuje tym, że termin „orzeczenie” zawarty w art. 8 ust. 4 i art. 9 tej dyrektywy odnosi się do każdego orzeczenia wydanego w postępowaniu karnym, dotyczącego winy lub niewinności oskarżonego.

93 Zakresu art. 8 ust. 4 i art. 9 wspomnianej dyrektywy nie można bowiem oddzielić od zakresu art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, ponieważ brak spełnienia warunków przewidzianych w tym art. 8 ust. 2 ustanawia właśnie „prawo do wznowienia postępowania lub do innego środka prawnego”, o którym mowa we wspomnianym art. 8 ust. 4 i art. 9.

94 Wykładni tej nie podważa zawarcie w art. 8 ust. 4 dyrektywy 2016/343 wyrażenia „z chwilą jego zatrzymania”. Wyrażeniu temu towarzyszy bowiem wyrażenie „w szczególności”, z którego wynika, że zatrzymanie nie jest jedyną hipotezą, o której mowa w tym przepisie.

95 W związku z tym na pytanie ósme należy odpowiedzieć, że art. 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 9 dyrektywy 2016/343 należy interpretować w ten sposób, że mają one zastosowanie nie tylko w przypadku wydania zaocznego wyroku skazującego, lecz również w przypadku wydania zaocznego wyroku uniewinniającego.

W przedmiocie kosztów

96 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym w związku z art. 9 tej dyrektywy**

należy interpretować w ten sposób, że:

– **w sytuacji gdy dana osoba zostaje skazana zaocznie na karę pozbawienia wolności, mimo że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy nie zostały spełnione, przepisy te nie stoją na przeszkodzie temu, by po upływie terminu przewidzianego na wniesienie środka odwoławczego od orzeczenia wydanego zaocznie jedynym dostępnym środkiem prawnym było złożenie do sądu innego niż sąd, który wydał to orzeczenie, wniosku o wznowienie postępowania, pod warunkiem że postępowanie to jest zgodne z zasadami równoważności i skuteczności. Ten ostatni warunek wymaga w szczególności, by postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania pozwalało faktycznie na przeprowadzenie takiego wznowionego postępowania we wszystkich przypadkach, w których zostanie wykazane, po weryfikacji, że warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 wspomnianej dyrektywy nie zostały spełnione. Natomiast ten ostatni warunek nie jest spełniony, jeżeli wymaga się od osoby wnioskującej o wznowienie postępowania – pod rygorem umorzenia postępowania w sprawie jej wniosku – jej osobistego stawiennictwa przed właściwym sądem;**

– **w państwie członkowskim, w którego ustawodawstwie przewidziano takie postępowanie w sprawie wniosku o wznowienie postępowania, ów art. 8 ust. 4 zdanie drugie w związku z art. 9 wymaga, aby osoba skazana zaocznie otrzymała – w chwili poinformowania jej o istnieniu tego wyroku skazującego lub wkrótce po tym – odpis całego orzeczenia wydanego zaocznie, a także łatwo zrozumiałą informację dotyczącą, po pierwsze, okoliczności, że ma ona prawo do wznowienia postępowania, jeżeli nie zostały spełnione warunki określone w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, i po drugie, postępowania umożliwiającego jej złożenie wniosku o przeprowadzenie takiego wznowionego postępowania.**

2) **Artykuł 8 ust. 4 zdanie drugie dyrektywy 2016/343 w związku z jej art. 9 i art. 10 ust. 1**

należy interpretować w ten sposób, że:

wymogi określone przez tę dyrektywę są spełnione, gdy sąd prowadzący postępowanie zaocznie sam ocenia – po wysłuchaniu w tym przedmiocie zarówno oskarżenia, jak i obrony – czy spełnione są warunki przewidziane w art. 8 ust. 2 tej dyrektywy, i, w przypadku gdy tak nie jest, wskazuje w orzeczeniu wydanym zaocznie – którego pełny odpis musi zostać doręczony zainteresowanemu w chwili poinformowania go o tym orzeczeniu lub niezwłocznie po tym – że zainteresowany ma prawo do wznowienia postępowania.

3) Artykuł 8 ust. 4 zdanie drugie i art. 9 dyrektywy 2016/343

należy interpretować w ten sposób, że:

mają one zastosowanie nie tylko w przypadku wydania zaocznego wyroku skazującego, lecz również w przypadku wydania zaocznego wyroku uniewinniającego.

Podpisy